

Raadsvergadering	
Volgnummer	10-2018
Onderwerp	'Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal'
Programmanummer	13 Beheer openbare ruimte
Registratienummer	2018-02074
Collegevergadering	23-01-2018
Portefeuillehouder	Krabbendam
Organisatieonderdeel	BO Ruimte
Behandelend ambtenaar	GH Wijnands Telefoonnummer: 043-350 5242 gerard.wijnands@maastricht.nl
Bijlagen	Bijlage 1 Besluit Bijlage 2 'Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal' bijlage 3 Werkboek ontwikkelvisie zuidelijk Maasdal Raadsbesluit

AAN DE GEMEENTERAAD

Samenvatting

De gemeenteraad van Maastricht wordt gevraagd de 'Ontwikkelvisie voor het Zuidelijk Maasdal' vast te stellen. Deze Ontwikkelvisie is een bouwsteen voor het MIRT-Onderzoek naar mogelijke maatregelen om de hoogwaterveiligheid voor het Zuidelijk Maasdal te verhogen. De visie richt zich vanuit de verschillende gebiedsopgaven, waaronder de hoogwateropgave, primair op de ruimtelijke ontwikkeling voor het zuidelijk Maasdal als geheel. Kernpunten van de visie zijn meer Maascontact, Stad en landschap verbinden, Routes langs de Maas, Bouwen aan een 'Maas-experience'. Tevens is op basis van de hydraulische en ruimtelijke analyses onderzocht welke van de acht potentiële verruimingsmaatregelen vanuit de visie interessant worden geacht voor nader onderzoek in de verkenning. Op basis van deze analyse wordt de raad gevraagd om de inzet van de ENCI groeve en de afleiding van water via het Albertkanaal als hoogwatermaatregelen buiten de verdere uitwerking van het MIRT onderzoek te houden. Begin 2018 wordt een beslisdocument opgesteld ten behoeve van het BO-MIRT in het najaar van 2018.

Beslispunten

1. Akkoord gaan met de “Ontwikkelvisie voor het Zuidelijk Maasdal”.
2. De inzet van de ENCI groeve en de afleiding van water via het Albertkanaal als hoogwatermaatregelen buiten de verdere uitwerking van het MIRT onderzoek houden.

1. Aanleiding, bevoegdheden en context.

Eind 2014 heeft het Kabinet een beslissing genomen over het Deltaprogramma 2015. Daarin zijn door het Rijk de nieuwe normen aangegeven ten aanzien van de hoogwaterbescherming, dus ook voor Maastricht. Maastricht heeft nu grotendeels een beschermingsniveau van 1 op 250 jaar maar op basis van risicoafwegingen is bepaald dat Maastricht andere normen moeten gelden. Deze variëren van 1 op 300 tot 1 op 3000.

Het Rijk en de Provincie Limburg hebben de gemeente Maastricht gevraagd om in het kader van het Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport (MIRT) een onderzoek te starten naar mogelijke maatregelen om Maastricht naar de toekomst toe beter te beschermen tegen extreem hoge waterstanden in de Maas. Het college heeft het plan van aanpak daarvoor op 15 mei 2015 vastgesteld. De eerste fase van het plan betrof een analyse van de vraagstelling op welke manier(en) we de problematiek van de hoogwaterveiligheid in Maastricht en omgeving kunnen aanpakken. Dit heeft geresulteerd in een overzicht van nader te onderzoeken en uit te werken maatregelen. Het betreft een soort van voorverkenning als een eerste stap van een langdurig proces dat er uiteindelijk toe moet leiden dat de stad op termijn op adequate wijze wordt beschermd tegen hoogwater in de Maas.

Het proces aangaande hoogwaterveiligheid loopt al langer, op 19 mei 2015 is de Raad middels een Raadsinformatiebrief geïnformeerd over het plan van aanpak inzake de verkenning hoogwaterveiligheid, vervolgens is de Raad middels een Raadsinformatiebrief op 3 juni 2016 geïnformeerd over de verdere aanpak en het bijbehorende startdocument. Het startdocument bevatte de analyse van de vraagstelling op welke manier(en) de problematiek van de hoogwaterveiligheid in Maastricht en omgeving kan worden aangepakt. Op basis hiervan is er vervolgens gewerkt aan de ‘Ontwikkelvisie’ voor het zuidelijk Maasdal.

2. Gewenste situatie.

Maastricht had in de jaren 1993 en 1995 te maken met grote overstromingen van de Maas met aanzienlijke schade aan de stad. De maximale afvoer van de Maas was toen zo'n 3120 m³/sec. Om herhaling te voorkomen is in de jaren daarna fors geïnvesteerd in diverse maatregelen. Om de stad beter te beschermen tegen hoogwater zijn kades en muren gerealiseerd, maar ook rivierverruimende projecten uitgevoerd die via natuurontwikkeling en/of grindwinning erop gericht zijn om overstromingen te voorkomen. Sommige projecten zijn al afgerond, andere maatregelen zijn nog in uitvoering. Een belangrijk voorbeeld is natuurlijk het project Grensmaas, maar ook verbeteringsmaatregelen langs de Jeker en de Kanjel hebben hetzelfde doel. Als alle bestaande plannen zijn uitgevoerd dan heeft Maastricht in 2020 een beschermingsniveau gekregen van 1:250. Dat wil zeggen dat er statistisch gezien een overstromingsrisico bestaat van 1 maal in de 250 jaar en de Maas een hoogwatergolf van 3275 m³/per seconde veilig moet kunnen verwerken. Op de lange termijn moet de Maas 4600 m³/per seconde kunnen verwerken.

De laatste jaren zijn er gelukkig geen overstromingen meer geweest, maar dat wil niet zeggen dat Maastricht voor de komende decennia voldoende beschermd is tegen hoge waterstanden in de Maas. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de stad in de toekomst te beschermen tegen de extreme neerslaghoeveelheden die ontstaan door de klimaatveranderingen en de (veel) grotere waterafvoeren van de Maas te kunnen opvangen. Anderzijds zijn aanvullende maatregelen nodig omdat er een maatschappelijke behoefte is aan een hoger beschermingsniveau voor de stad (dan 1:250) om zo slachtoffers en grote schade te voorkomen en kwetsbare gebieden en/of infrastructuur te beschermen.

Indicatoren.

Eind 2014 heeft het Kabinet een beslissing genomen over het 'Deltaprogramma 2015'. Daarin is aangegeven dat het beschermingsniveau van Maastricht tegen hoogwater in de Maas zou moeten worden verhoogd tot een overstromingsrisico van 1 maal in de 1000 jaar voor het stedelijk gebied en tot 1 maal in de 3000 jaar voor de oostelijke Maasoever. Voor Maastricht Oost is een hogere bescherming noodzakelijk omdat in dat gebied grotere schade en meer slachtoffers te verwachten zijn ingeval van een overstroming dan in de rest van de stad. Voor St. Pieter en de kernen Borgharen en Itteren is het beschermingsniveau vastgesteld op een overstromingsrisico van 1 maal in de 300 jaar.

3. Argumenten.

1.1 In de toekomst krijgen we door klimaatveranderingen te maken met extremer weer, waarbij het vaker en harder regent en waardoor onze Maas als typische en niet goed voorspelbare regenrivier, meer water moet verwerken. Het gevolg is (snel) stijgende waterstanden en meer kans op overstromingen met grote impact voor de omgeving en maatschappij. In 2010 is het landelijke Deltaprogramma reeds gestart om samen met het rijk, de provincies, de waterschappen en de gemeenten te komen tot een plan om Nederland, ook voor volgende generaties, te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoet water. Daarbij wordt veelal de synergie gezocht met ruimtelijke ontwikkelingen en wordt waar mogelijk de ruimtelijke kwaliteit verder versterkt.

1.2 De gevolgen van een overstroming nu zijn groter dan 50 jaar geleden. Er wonen meer mensen achter de keringen, waardoor de kans op slachtoffers groter wordt. Maar ook de (economische) waarde achter de keringen is vele malen hoger dan 50 jaar geleden. Een goede bescherming tegen overstromingen is daarom heel belangrijk. Met de Deltabeslissingen 2014 heeft de Deltacommissaris voorgesteld om het beschermingsniveau (veiligheidsnorm) voor hoogwater te verhogen en in overeenstemming te brengen met de (economische) waarde achter de waterkeringen. Voor Limburg wordt de beschermingsnorm van keringen verhoogd van 1:250 (1 keer op de 250 jaar) naar 1:300, 1:1000 of 1:3000 (afhankelijk van het gebied). Een hoger beschermingsniveau betekent dat de kans op overstromingen kleiner wordt. De keerzijde is dat extra rivierverruiming en/of dijken nodig zijn om die kans op overstromingen te verkleinen.

1.3 We moeten in dit kader vooruit blijven denken en continu blijven werken aan onze bescherming tegen overstromingen om slachtoffers te voorkomen, maar ook om grote economische schade te voorkomen. Maar achter al die ambities schuilt nog een andere opdracht: de maatschappelijke betekenis van water moet weer groeien, niet alleen voor de Maas maar ook voor het stedelijk gebied.

2.1 Op basis van het eerder opgestelde startdocument zijn er 8 maatregelen onderzocht. Deze maatregelen werden als kansrijk gezien ten behoeve van een waterstandsverlaging in de Maas. Na een nadere analyse is gebleken dat de inzet van de ENCI groeve als retentievoorziening minder kansrijk wordt geacht, dit heeft te maken met de beperkte opslagcapaciteit, de korte voorspelbaarheid van hoogwater in Maastricht en de diversiteit van de afvoercharacteristieken.

Daarnaast is er menselijk handelen nodig om deze groeve in te zetten als retentievoorziening bij hoog water, dit maakt deze maatregel kwetsbaar. Voor wat betreft de afstemming met België is er gesproken over de inzet van Albertkanaal als afleidingskanaal, uit een eerste oriënterend gesprek is gebleken dat deze afleiding technisch gezien erg gecompliceerd is. Het uitbouwen van het Belgisch-Nederlands netwerk kan op termijn wel leiden tot begrip over en weer aangaande Maasgerlateerde onderwerpen. De raad wordt op basis van deze analyse gevraagd om te besluiten deze twee maatregelen buiten de verdere uitwerking van het MIRT onderzoek te houden.

4. Alternatieven.

Een goede bescherming tegen hoogwater en overstromingen is belangrijk, alternatieven zijn niet voorhanden. Daarbij wordt met name ingezet op de onderstaande, met name rivierverruimende, maatregelen:

1. Groene rivier Borgharen-Itteren.
2. Optimalisering doorstroming eiland Bosscherveld.
3. Verbreding Maas bij de Franciscus Romanusweg.
4. Optimaliseren doorstroming Pieterplas.
5. Verdieping zomerbed.
6. Verhoging en versterking van de bestaande dijken.

De inzet van de ENCI groeve en de afleiding via het Albertkanaal worden minder kansrijk geacht, daarom wordt voorgesteld om deze in het vervolgonderzoek niet meer mee te nemen.

5. Financiën.

De totale realisatiekosten voor de zes overgebleven maatregelen (inclusief maatregel Eijdsden-Margraten) bedragen circa € 284 miljoen. Indien er rivierverruimde maatregelen worden genomen dan hoeft het waterschap minder te investeren in de aanpassing van dijken, deze zogenaamde vermeden kosten kunnen als bijdrage in het project worden ingezet. Dit betreft een bedrag van circa € 28 miljoen.

Deze nota heeft in dit kader geen financiële consequenties, de opgave is nu om gelden te genereren om dit programma mogelijk te maken.

6. Vervolg.

Op basis van de 'Ontwikkelvisie' wordt een beslisdocument opgesteld voor het BO MIRT eind 2018.

Er zijn vervolgens vier mogelijkheden:

- Er is geen verdere actie nodig, de opgave is helder en dit is voldoende voor de korte termijn.
- Er wordt aangesloten op de Lange Termijn Ambitie voor de Maas.
- Er zijn acties nodig waarover direct bestuurlijke afspraken kunnen worden gemaakt, bijvoorbeeld een programma van optimalisatiemaatregelen of maatregelen buiten de kaders van het MIRT.
- Uit het MIRT onderzoek blijkt dat het oplossen van de opgave(n) mogelijk een substantiële overheidsinvestering vraagt. Indien dit het geval is, wordt aanbevolen een MIRT startbeslissing voor te bereiden en een MIRT verkenning te starten waarbij breed gekeken wordt naar mogelijke oplossingen.

De MIRT onderzoeksrapportage wordt voor de status 'startbesluit en verkenning' aangedragen voor het Bestuurlijk Overleg MIRT met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat eind 2018.

De 'Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal' is tevens een bouwsteen voor de nog op te stellen gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen.

7. Participatie

In 2015 en 2016 hebben een aantal 'Mijn Maas cafés' plaatsgevonden, deze hebben in het proces om te komen tot een Ontwikkelvisie een vervolg gekregen in de vorm van een tweetal schetsateliers op 11 en 12 september. Een terugkoppeling hiervan is voorzien in januari/februari 2018. Doel van schetsateliers was enerzijds het informeren van aanwezigen over voortgang en stand van zaken en anderzijds het 'ophalen van informatie' door het presenteren en interactief bespreken van maatregelen. Beide avonden zijn goed bezocht door ca. 40 aanwezigen per avond. Aanwezigen waren positief kritisch. In de levendige discussies op beide avonden zijn veel gespreksonderwerpen op tafel gekomen. In het in het Werkboek bijgevoegde verslag wordt een korte samenvatting gegeven van informatie die de projectgroep op deze avonden heeft 'opgehaald'. Op basis van deze bijeenkomsten heeft er een trechtering van maatregelen plaatsgevonden, daarnaast zijn aanbevelingen en suggesties zoals bijvoorbeeld de recreatievisie Ifteren-Borgharen meegenomen in de Ontwikkelvisie.

Daarnaast is er op 13 december een bestuursconferentie georganiseerd voor alle betrokken partijen, in deze bijeenkomst is de visie op hoofdlijnen gepresenteerd aan de aanwezige bestuursleden.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,
De Secretaris,   De Burgemeester,
P.J. Buijtels.   J.M. Penn-te Strake.

Raadsvoorstel

Bijlage 1.

DE RAAD DER GEMEENTE MAASTRICHT,

gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d.23-01-2018, organisatieonderdeel BO Ruimte, no. 2018-02071;

BESLUIT:

1. Akkoord gaan met de “Ontwikkelvisie voor het Zuidelijk Maasdal”.
2. De inzet van de ENCI groeve en de afleiding van water via het Albertkanaal als hoogwatermaatregelen buiten de verdere uitwerking van het MIRT onderzoek houden.

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van

de griffier,

de voorzitter,